

שתיית יין בפורים - חובה?

1 מגילה ז:

אמר רבא: מחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.
רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום, קם רבה שחטיה לרבי זירא. למחר בעי רחמי ואחיה. לשנה אמר ליה: ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי! - אמר ליה: לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא.

2 ר"ן על הר"ף שם:

דאמרינן בגמרא דמחייב למימר ברוך מרדכי ארור המן ברובה אסתר ארורה זרש גם חרבונה זכור לטוב, ומחייב לבסומי עד דלא ידע מאי קאמר וכתב רבינו אפרים ז"ל מההוא עובדא דקם רבה ושחטיה לר' זירא כדאיתא בגמרא אידחי ליה מימרא דרבא ולא שפיר דמי למעבד הכי.

3 פרי חדש, תרצ"ה

להכי מייתי תלמודא ההוא עובדא, לאשמועינן דמימרת רבא כפשטה דמחייב איניש לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

4 רמב"ם, הלכות מגילה וחנוכה, פ"ב

כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות.

5 רמ"א תרצ"ה, ב:

הגה: וי"א דא"צ להשתכר כל כך, אלא שישתה יותר מלימודו (כל בו) וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי. (מהרי"ל).

6 בית יוסף, תרצ"ה

כתבו התוספות דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי ארורה זרש ברובה אסתר ארורים כל הרשעים ברוכים כל הצדיקים, וכן כתב הר"ן. כלומר, דאי בין ארור המן לברוך מרדכי לחוד אפילו שתה טובא לא טעי ביה.

7 רבינו ירוחם (תולדות אדם נתיב י חלק א דף סב טור ג):

י"מ: לכוין החשבון כי כך חשבון זה כמו זה.

8 מהרי"ל (מנהגים) הלכות פורים:

אמר רבא חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. ופירש"י לבסומי כלומר להשתכר. ושאלתי את פי מהר"י סג"ל אם כן צריך להשתכר ביותר, והשיב אלי דהכי פי' דברוך מרדכי וארור המן הם עולין בגימ' בשוה. ובקל ישתכר אדם דטועה לכוון מניינם, ואמר שכן הוא בספר אגודה. ואמר מהר"ש שכתב באבי העזרי דוקא מצוה לבסומי ולא חיובא.

9 אבודרהם (פורים):

ובעל המנהגות כתב: ונראה בעיני, שפיוט היה שעל הבית האחד עונין ארור המן ועל הבית האחר עונין ברוך מרדכי וצריך צילותא שפעמים שאין אדם מתכוין וטועה. והרב ר' יצחק עשה פייט בדוגמא זו.

10 מאירי, מגילה שם:

חייב אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום דבר, ומכל מקום אין אנו מצווין להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך השמחה, שלא נצטוינו על שמחה של הוללות ושל שטות אלא בשמחה של תענוג שנגיע מתוכה לאהבת השם והודאה על הנסים שעשה לנו, ומה שאמר כאן 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי' כבר פירשו קצת גאונים שממה שהזכיר אחריו קם רבא שחטיה לרבי זירא, נדחו כל אותם הדברים, וכו'.

11 פרי חדש, תרצ"ה

ומיהו עתה שהדורות מקולקלים ראוי לתפוס סברת ר' אפרים ז"ל ושלא לשתות אלא מעט קט יותר ממה שרגיל ביום טוב ובזה יוצא ידי חובתו כיון שכוונתו לשם שמים, כדי שלא יכשל חס ושלום בשום מקרה רע וישא ברכה מאת ה'.

12 שפת אמת (על הש"ס שם):

נראה לפרש דאין הכוונה שמחוייב להשתכר כל כך עד שלא ידע, אלא דכל היום מחוייב לעסוק במשתה, ועד דלא ידע עדיין החיוב עליו לאפוקי כשהגיע לשיעור זה, אבל אפילו קודם השיעור יוצא כל שעוסק במשתה.

13 יד אפרים (על השו"ע)

...ומיושב בזה מה שבש"ס סמכו לו ענין עובדא דרבה ורבי זירא דעבדו סעודת פורים בהדדי, שלכאורה הוא מעשה לסתור, וקצת פוסקים כתבו שהכוונה הוא שמזה יש ללמוד שאין הלכה כרבא בהא, ולפי מה שכתבתי י"ל דאדרבא מייתי סיעתא מזה שמה שחייבו לעשות אותם ימי משתה ושמחה, גבול יש לו שלא ישתכר יותר מדאי, דהא קמן דרבה ורבי זירא כו', ולפי שלא נשמרו מלעבור הגבול בא הדבר לידי סכנה, לכך יש ליזהר שלא לבסומי רק עד הגבול הזה דלא ידע כו', ולא יעבור.

14 ביאור הלכה, תרצ"ה, ד"ה חייב איניש

וא"ת האיך יחייבו חז"ל מה שנזכר בתורה ובנביאים בכמה מקומות השיכרות למכשול גדול וי"ל מפני שכל הניסים שנעשו לישראל בימי אחשורוש היו ע"י משתה כי בתחלה נטרדה ושתי ע"י משתה ובאה אסתור וכן ענין המן ומפלתו היה ע"י משתה ולכן חייבו חכמים להשתכר עד כדי שיהא נזכר הנס הגדול בשתיית היין. ומ"מ כ"ז למצוה ולא לעכב [א"ר]:

15 עולת ראייה, סוף חלק א:

מתוך שורש הפורים, שחזרו וקבלו או ברצון את התורה, הולך ונמשך עיקר התקימות התורה בכל אריכות הגלות הזאת, וכמו שיסוד הפורים קבע את הקבלה-ברצון של התורה, שהיא מתקימת לעד, כן ראוי שיהי' הוא נצחי ולא יפסק לעולם... וכיון שהראה להם הקב"ה שנגזרה הגזרה אחרי שנהנו מסעודתו של אותו רשע והשתחוו לצלם לפניו, ראו כי קרבת העמים היא לא להועיל ורק ד' ית' הוא שומר ישראל, ועל כן קבלוה למפרע, כי נתברר, כמו טעות מעיקרא, שבאמת גם מאז מקדם חשקו בתורה. ונראה שחיוב השכרות בפורים, כדחז"ל חייב איניש לבסומי בפוריא וכו', ג"כ מכון לזה, שעיקר איסור השכרות הוא, מפני שבהסתלק הדרכת כח השכל יש לחוש לפנית רצונו של אדם לרע ותועבה ח"ו, אבל בפורים נשפע על כל ישראל שפע רצון של קבלת התורה, ובו ביום מאיר על כל איש ישראל המחזיק בתורת ד' אור רצון אמתי לבחור בתורה ובדרכי', ועל כן מראים שאפילו בשכרותו אינו סר מדרך ד', מפני שפנימיות רצונו הוא פונה לטוב, ובקרבת א-להים אך טוב לישראל.

16 מהר"ל, אור שמח:

... אבל ימי הפורים אין זה מצד עצמם כי אם מהשי"ת... ומפני כי ימי הפורים הוא מצד שה"י הוא צורת ישראל ואין צד זה מצד עצמם לא היה להם תשועה כלל רק מן השי"ת ולפיכך אמרו שחייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי כלומר כי כאשר אדם מגיע למידה זאת אין לו שום עזר כלל כי לא ידע דבר ואין לו יכולת כך ישראל באותו שעה לא היה העזר והתשועה דבר מה מצד עצמם רק מן השי"ת הייתה הישועה הזאת לגמרי והיה כאיש אשר לא ידע דבר שאין לו תשועה מצד עצמו כלל.

17 נתיבות שלום, פורים:

חייב איניש... הנה חיוב זה הוא מן הדברים המופלאים בפורים, שהרי פורים הוא יום גדול וקדוש עד מאד, והרבה עניינים נשגבים כלולים בו. שהוא כיום כיפורים, ויום קבלת תורה דהדר קיבלוה ברצון, היינו במדרגה יותר גבוהה ממעמד הר סיני. וגם עת מחיית עמלק. ובו כל הפושט יד נותנים לו. ולכאורה דרוש לכל זה הרבה ישוב הדעת, ואיך זה מתיישב עם החיוב לבסומי בפוריא. וע"ד העבודה י"ל שמרומז בלשון המאמר חייב איניש לבסומי בפוריא, דלא אמרו לבסומי בין אלא בפוריא, שישתכר מהפורים עצמו בחי' שיכורת ולא מייך, כי אם מכל הגילויים הנשגבים של פורים שהן בבחי' אחת בשנה.